

II. ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

*Д. О. Білінський, канд. юрид. наук,
асистент кафедри фінансового
права*

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Як слушно зауважується в законопроекті “Концепція розвитку вищої юридичної освіти в Україні”, основними проблемами розвитку вищої юридичної освіти (далі – ВЮО) на сучасному етапі є: неадекватне суспільним потребам збільшення кількості вищих навчальних закладів різних форм власності, в яких здійснюється підготовка фахівців-юристів; відсутність галузевих стандартів підготовки бакалаврів права та магістрів права; проблеми навчального та навчально-методичного забезпечення (значна частка неюридичних дисциплін у навчальних планах, неефективність організації практик та змісту їх професійного наповнення, застарілі форми державної підсумкової атестації); неузгодженість нормативно-правових актів, які регламентують освітянську діяльність взагалі та підготовку фахівців-юристів.

Слід додати, що саме поняття “стандарт вищої освіти” визначено в ст. 1 Закону України “Про вищу освіту”, де вказано, що стандарт вищої освіти – це сукупність норм, які визначають зміст вищої освіти, зміст навчання, засіб діагностики якості вищої освіти та нормативний термін навчання. Відповідно до ч. 1 ст. 11 вищезазначеного нормативно-правового акта систему стандартів вищої освіти складають державний стандарт вищої освіти, галузеві стандарти вищої освіти та стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів. Стандарти вищої освіти є основою оцінки

якості вищої освіти та професійної підготовки, а також якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів незалежно від їх типів, рівнів акредитації та форм навчання.

У Розділі III вищезгаданої Концепції зауважується, що на шляху досягнення перспективних якісних змін у ВІОО необхідно: розробити та впровадити галузеві стандарти юридичної освіти; удосконалити організаційно-правові основи заснування та діяльності юридичних ВНЗ, враховуючи засади їхньої автономності, самоврядності, питання впорядкування діяльності філій юридичних ВНЗ, кафедрального структурування, статусу викладачів (доцентів, професорів) тощо; забезпечити належну інтеграцію вищої юридичної освіти, науки і практики; наблизити зміст загальнотеоретичних та гуманітарних курсів до сфери професійної підготовки фахівців-юристів (юридизація вищої юридичної освіти); здійснити розробку курсів та викладання правових дисциплін з обов'язковим урахуванням національної історії виникнення та розвитку правових норм, інститутів та принципів права, сучасного європейського права та тенденцій його розвитку.

Досить ґрунтовним та логічним дослідженням проблем ВІОО є “Аналіз досвіду регулювання та стану юридичної освіти та науки в окремих європейських країнах”. Цей звіт підготовлений станом на 23 березня 2012 року за підтримки [Агентства США з міжнародного розвитку \(USAID\)](#). У зазначеному документі наголошується, що сьогочасний стан вищої юридичної освіти позначається суперечливими характеристиками: кількість вищих навчальних закладів, що випускають правників, в Україні сягає майже 300, тоді як у Польщі їх налічується лише 25 (із яких 10 – приватні), у Німеччині – 42, у Великій Британії – 97, у Королівстві Нідерланди – 10, у Австрії – 5 і навіть у Сполучених Штатах Америки – менше 200. Водночас до рейтингу вищих юридичних шкіл України “Компас-2010” було включено 90 навчальних закладів і лише 7 з них отримали від випускників, роботодавців та експертів понад 10 балів за 100-бальною системою. Географія цих правничих шкіл охоплює 28 міст в усіх регіонах України, а

їх ліцензований обсяг достатній для того, щоби щорічно випускати 38 624 бакалаври та 36 135 спеціалістів і магістрів. Тож у Звіті справедливо ставиться під сумнів доцільність такої кількості юристів.

У висновках до зазначеного звіту зауважується, що можна визначити певні істотні ознаки, що відрізняють підходи до викладання права в університетах Західної Європи від підходів, які застосовують у вищих навчальних закладах України. Це, у першу чергу, відсутність окремих законів щодо вищої юридичної освіти (однак загальний порядок надання освітніх послуг поширюється і на надання послуг у сфері юридичної освіти). Крім того, на відміну від України інші досліджувані країни мають тривалі традиції та беруть активну участь у процесах глобалізації освіти, яка розпочалась у 50-ті роки ХХ сторіччя, та у глобалізації у сфері юстиції і відповідно юридичної освіти. У зв'язку з вищевикладеним висловимо власні міркування щодо основних напрямків удосконалення вищої юридичної освіти: по-перше, це розробка та затвердження галузевих стандартів вищої юридичної освіти; по-друге, оптимізація кількості юридичних вищих навчальних закладів; по-третє, інтеграція ВІО України до європейського освітнього простору.

*Л. В. Бринцева, канд. юрид. наук,
асистент кафедри адміністративного
права*

КОГО ГОТУЮТЬ ЗА БОЛОНСЬКОЮ СИСТЕМОЮ: КВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧИ ДИПЛОМОВАНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ?

Україна приєдналася до Болонського процесу 19 травня 2005 року і зобов'язалася внести відповідні зміни в національну систему освіти та приєднатися до роботи над визначенням